

Hva er offentlig pensjon

Til deg som er medlem i offentlig pensjonsordning

2009

 storebrand



Innhold

1. Hva er offentlig pensjon?	3
Folketrygd og tjenestepensjon	3
Hvem får pensjon?	3
2. Hva består offentlig pensjon av?	4
Alderspensjon	4
Uførepensjon	4
Ektefellepensjon	4
Avtalefestet pensjon (AFP)	5
3. Hva skjer hvis jeg slutter i jobben?	6
4. Hvor mye får jeg utbetalt som pensjonist?	7
Pensjonsgivende tjenestetid	7
Pensjonsgrunnlag	7
Deltid	7
Samordning og regulering av pensjoner	7
Medlemskap i flere offentlige pensjonsordninger	8
Gi oss beskjed	8
5. Hvordan søker jeg om pensjon?	9
Alderspensjon	9
Avtalefestetpensjon (AFP)	9
Uførepensjon	9
Ektefellepensjon	9
Oppsatt pensjon	9
6. Hvor mye skatt skal betales av pensjonen?	10
Skattekort	10
Særfradrag	10
Annen informasjon om skatt	10
7. Kan jeg ha inntekt i tillegg til pensjonen?	11
Avtalefestetpensjon (AFP)	11
Alderspensjon før fylte 70 år	11
Inntekt fra privat sektor	11
Alderspensjon etter fylte 70 år	11
Uførepensjon	11
Ektefellepensjon	11

1. Hva er offentlig pensjon?

I denne brosjyren har vi beskrevet hovedtrekkene i en offentlig pensjonsordning. Du vil her få en oversikt over hva medlemskap i en slik pensjonsordning innebærer for deg som ansatt. Vi gjør oppmerksom på at det ikke er beskrevet noe om hvordan regelverket blir når ny folketrygd trer i kraft fra 2011. Det vil da også komme enkelte endringer i den offentlige tjenstepensjonen. Reglene om dette er foreløpig ikke klare.

For å sikre at denne orienteringen blir oversiktlig, har vi forenklet beskrivelsen av regelverket noe. Gjeldende regler vil du finne i vedtektene for pensjonsordningen.

Folketrygd og tjenstepensjon

Grunnpilaren i det norske pensjons- og trygdesystemet er folketrygden. Alle som er bosatt, og har lovlig opphold i Norge er omfattet av folketrygden, og har rett til pensjon.

Et sentralt begrep både i folketrygd og tjenstepensjon er folketrygdens grunnbeløp, ofte omtalt som G. Dette beløpet fastsettes av Stortinget for ett år ad gangen, og gjelder vanligvis fra 1. mai. Fra 1. mai 2009 er 1 G fastsatt til 72 881 kroner.

I tillegg til ytelsene fra folketrygden, har ansatte i kommuner og offentlige virksomheter krav på ytelser fra en offentlig tjenstepensjon. Dette er en pensjonsordning som er betalt av arbeidsgiver og de ansatte i fellesskap. Ytelsene de ansatte har krav på er i stor grad de samme for alle offentlige pensjonsordninger. Noen forskjeller finnes likevel. Det som er avgjørende er hvilket tariffområde virksomheten er omfattet av.

Pensjonsordningen som er beskrevet i denne brosjyren bygger på Vedtekter for tjenstepensjonsordning – TPO i kommunal sektor og kapittel 10 i forsikringsvirksomhetsloven.

Hvem får pensjon?

Alle ansatte i kommunen/virksomheten er med i pensjonsordningen dersom de er i et arbeidsforhold hvor gjennomsnittlig arbeidstid er 14 timer eller mer per uke.

Du opparbeider pensjonsrettigheter fra første arbeidsdag. Det er ingen nedre grense for hvor lenge du må ha vært ansatt for å bli medlem av pensjonsordningen. Du opparbeider pensjonsrettigheter selv om du bare er midlertidig ansatt, for eksempel i et vikariat eller et engasjement.

For å ha rett til pensjon må du ha til sammen tre års medlemskap i pensjonsordningen. Du vil da ha krav på alderspensjon fra aldersgrensen eller ved fylte 67 år. Ved uførhet vil du kunne ha rett på uførepensjon. Ved dødsfall har dine etterlatte, det vil si ektefelle, registrert partner og barn, rett til pensjon etter nærmere bestemte regler.

Medlemskapet i pensjonsordningen er kollektivt, det vil si at du har både rett og plikt til å være medlem. Ett unntak gjelder i de tilfellene hvor du ikke vil oppnå en tjenestetid på 3 år ved aldersgrensen.



2. Hva består offentlig pensjon av?

En offentlig pensjonsordning består av alderspensjon, uførepensjon, etterlattepensjon og avtalefestet pensjon (AFP).

Alderspensjon

Folketrygden gir alderspensjon fra 67 år, som er den vanlige pensjonsalderen i Norge. For deg som er medlem av en offentlig pensjonsordning vil utbetalingene av alderspensjon fra den offentlige pensjonsordningen komme i tillegg til utbetalingen fra folketrygden. Det betyr at summen av tjenstepensjon og folketrygdpensjon skal utgjøre minst 66 prosent av pensjonsgrunnlaget, forutsatt at du har vært medlem av denne eller annen offentlig pensjonsordning i til sammen 30 år eller mer.

Dersom du som pensjonist forsørger barn under 18 år, får du et tillegg på 10 prosent av alderspensjonen for hvert barn. Dette gjelder egne barn, adoptivbarn, og i de fleste tilfeller også foster- og pleiebarn. Alderspensjon med barnetillegg kan ikke overstige 90 prosent av pensjonsgrunnlaget.

Du kan også få utbetalt alderspensjon fra et tidligere tidspunkt dersom den stillingen du er ansatt i har en lavere aldersgrense enn 67 år. Da får du utbetalt en alderspensjon som utgjør 66 prosent av pensjonsgrunnlaget, forutsatt 30 års opptjeningstid. Hele utbetalingen kommer fra pensjonsordningen.

Du kan også ha rett til å gå av med alderspensjon før du når aldersgrensen for stillingen. Du kan gå av inntil tre år før aldersgrensen, hvis summen av din alder og pensjonsgivende tjenestetid er 85 år eller mer. I disse tilfellene vil du også få utbetalt 66 prosent av pensjonsgrunnlaget, forutsatt 30 års opptjeningstid.

Uførepensjon

Uførepensjon kan bli aktuelt dersom du på grunn av sykdom eller skade helt eller delvis må slutte i arbeidet før stillingens aldersgrense.

Uførepensjon utbetales vanligvis etter at du har vært sykmeldt i ett år, og beregnes stort sett på samme måte som en alderspensjon. Det vil si 66 prosent av pensjonsgrunnlaget ved full tjenestetid. Tjenestetiden beregnes som om du hadde vært frisk og fortsatt i stillingen fram til aldersgrensen. Når du som uførepensjonist når aldersgrensen, erstatte uførepensjonen av vanlig alderspensjon.

Det finnes én begrensning for innvilgelse av uførepensjon, og denne kalles karensbestemmelsen. Den innebærer at om du blir ufør i løpet av de første to årene etter at du kommer med i pensjonsordningen, og uførheten skyldes en sykdom du led av og kjente til ved opptaket i ordningen, vil det ikke bli utbetalt uførepensjon.

Dersom du forsørger barn under 18 år mens du får utbetalt uførepensjon, får du et tillegg på 10 prosent av uførepensjonen for hvert barn. Dette gjelder egne barn, adoptivbarn, og i de fleste tilfeller også foster- og pleiebarn. Uførepensjon med barnetillegg kan ikke overstige 90 prosent av pensjonsgrunnlaget.

Ektefelle- og barnepensjon

Ektefellepensjon vil kunne sikre ektefelle/registrert partner og eventuelle barn, en viss kompensasjon for den inntekten som blir borte når du dør. Hovedregelen er at ektefellepensjonen utgjør 9 prosent av pensjonsgrunnlaget. Dette skal ikke samordnes med folketrygden og er en såkalt nettoppensjon.

Regelen om 9 prosent nettoppensjon til ektefelle gjelder alle som er blitt medlem av en offentlig tjenstepensjon første gang etter 1.7.2000 eller i de tilfeller der gjenlevende ektefelle er født etter 1.7.1950.

I de tilfeller medlemmet er ansatt før 1.7.2000 og gjenlevende ektefelle er født før 1.7.1950 skal summen av tjenstepensjon og folketrygdpensjon utgjøre minst 39,6 prosent.

I de tilfeller gjenlevende ektefelle har egen inntekt vil pensjonen bli redusert etter bestemte regler, dvs i samme forhold som folketrygdpensjonen. Dette gjelder imidlertid ikke enker etter menn som ble ansatt før 1.10.1976.

Avdøde og etterlatte må ha vært gift eller ha inngått partnerskap. Fraskilte kan også ha rett til ektefellepensjon etter sin tidligere ektefelle. Merk at samboere ikke har rett til pensjon.

Det finnes tilfeller hvor ektefellepensjon ikke utbetales. Dette gjelder enkelte tilfeller hvor et medlem av pensjonsordningen dør innen ett år etter at han eller hun ble ansatt i medlemsberettiget stilling, eller hvor medlemmet dør innen ett år etter at ekteskapet ble inngått.

Avdødes barn har rett til barnepensjon fram til fylte 20 år. Utbetalingen utgjør 15 prosent av pensjonsgrunnlaget for hvert barn. Barnepensjon er en nettopensjon som ikke påvirkes av eventuelle utbetalinger fra folketrygden.

Avtalefestet pensjon (AFP)

I tillegg til vanlig alderspensjon fra pensjonsordningen har partene i arbeidslivet inngått en avtale om pensjon fra fylte 62 år, dersom bestemte vilkår er oppfylt. Dette kalles avtalefestet pensjon - AFP.

Som ansatt i kommunen/virksomheten har du rett til AFP. Det gir deg muligheten til å pensjonere deg helt eller delvis når du er mellom 62 og 67 år.

For å få pensjon ved 62 år må du:

- være yrkesaktiv på pensjoneringstidspunktet
- ha vært ansatt hos samme arbeidsgiver eller annen arbeidsgiver innen offentlig sektor de siste tre år, hvorav det siste året i sammenhengende tjeneste

- ha minst ti år med opptjening i folketrygden etter 50 år
- ha hatt en gjennomsnittlig inntekt på minst 2 G i dine ti beste inntektsår
- ha hatt inntekt på minst 1 G de siste to år

Det er NAV som beregner hva du vil få i AFP fra fylte 62 år. Pensjonen skal utgjøre det du ville fått i alderspensjon fra folketrygden ved fylte 67 år, pluss et AFP-tillegg på 20 400 kroner.

Du kan vente til fylte 65 år med å ta ut AFP. AFP fra 65 år regnes som vanlig alderspensjon, altså 66 prosent av pensjonsgrunnlaget. I de tilfeller dette gir lavere pensjon enn det som var beregnet fra 62 år, beholder du den høyere pensjonen frem til 67 år.

Kravene er da at du må:

- være yrkesaktiv på pensjoneringstidspunktet
- ha ti års medlemskap i offentlig pensjonsordning etter fylte 50 år.



3. Hva skjer hvis jeg slutter i jobben?

Arbeidstakere som slutter i stillingen før aldersgrensen, blir automatisk meldt ut av arbeidsgivers pensjonsordning. Du har i slike tilfeller opptjent en pensjonsrett som har betegnelsen oppsatt pensjon. Det er en forutsetning at den samlede medlemstiden utgjør minst tre år for at pensjonen skal komme til utbetaling.

De pensjonsrettigheter du har opptjent når du slutter i kommune/virksomhet avhenger av hvor lenge du har vært medlem i pensjonsordningen, hvor mye du har jobbet i den tiden, og hvor mye du har tjent. Når du slutter vil du få tilbud om selv å betale premien til en individuell forsikring, som bygger videre på den oppsparte pensjonsretten.

Hvis du senere tar arbeid og blir medlem av en offentlig pensjonsordning, vil du fortsette opptjeningen der du avsluttet tidligere. En oppsatt pensjon omfatter følgende pensjonsytelser: alders-, uføre-, ektefelle- og barnepensjon (ikke AFP).

Har du permisjon med lønn, fortsetter du å være med i pensjonsordningen. Ved permisjon uten lønn som varer lenger enn en måned, meldes du ut av pensjonsordningen, og får tilbud om selv å betale premien til en fortsettelsesforsikring.



4. Hvor mye får jeg utbetalt som pensjonist?

Størrelsen på pensjonen er avhengig flere forhold. Nedenfor gjør vi rede for noe av det som har størst betydning ved beregning av pensjonsbeløpene.

Pensjonsgivende tjenestetid

For å ha rett til full pensjon, må du ha tjent opp full tjenestetid i pensjonsordningen på pensjoneringstidspunktet. Dette utgjør 30 år. Har du ikke full tjenestetid, avkortes pensjonen i forhold til antall år du har vært medlem. Har du vært medlem i for eksempel 22 år på det tidspunktet du når aldersgrensen/pensjonsalder og fratrer med rett til pensjon, blir pensjonen $22/30$ av full pensjon.

Er den samlede tjenestetiden lengre enn det som kreves for å få full pensjon teller bare 30 år.

Fortsetter du i pensjonsberettiget stilling utover aldersgrensen, blir også denne tiden medregnet som pensjonsgivende.

Som medlemstid regnes også den tid du har ferie, permisjon med lønn, eller mottar attførings- eller rehabiliteringspenger, eller uførepensjon. Ved uførhet eller dødsfall beregnes pensjonen i forhold til den tjenestetiden du hadde stått i jobben fram til aldersgrensen.

Pensjonsgrunnlag

Pensjonsgrunnlaget er det beløp som pensjonen regnes av, og er som regel den faste lønnen, pluss eventuelle pensjonsgivende tillegg du har når du slutter i jobben.

Lønn over 12 ganger grunnbeløpet i folketrygden (12 G) tas det ikke hensyn til.

Deltid

Hvis du i den pensjonsgivende tjenestetiden har perioder med deltid, vil pensjonen din bli redusert.

Pensjonsordningen velger alltid ut de 30 årene av din tjenestetid som gir best resultat for deg, og beregner et gjennomsnitt av disse. Hvis du ikke har full tjenestetid vil det bli beregnet et gjennomsnitt av alle årene. Det er ikke mulig å legge sammen to "deltidsår" til et "heltidsår" for å oppnå bedre pensjon.



Ved uførepensjon vil du få beregnet pensjonen ut fra det som gir høyest pensjon av den deltid som du har på uføretidspunktet og gjennomsnittlig deltidspersent. Alderspensjon beregnes alltid på grunnlag av gjennomsnittlig deltidspersent.

Samordning og regulering av pensjoner

Samordning er en måte å beregne hvilket pensjonsbeløp som skal utbetales fra pensjonsordningen. Samordningen foregår ved at Storebrand innhenter opplysninger fra folketrygden om utbetalt ytelse derfra. Ut fra disse opplysningene beregnes hvor mye som skal utbetales fra pensjonsordningen for å oppfylle det garanterte pensjonsnivået.

Pensjoner som utbetales fra pensjonsordningen reguleres i takt med økningen i folketrygdens grunnbeløp G. Det er Stortinget som fastsetter denne økningen og den gjøres vanligvis gjeldende fra 1. mai hvert år. Så snart nytt grunnbeløp er kjent, blir pensjonsbeløpene øket og eventuell etterbetaling utbetalt.

Medlemskap i flere offentlige pensjonsordninger - Overføringsavtalen

Det er inngått en avtale om overføring av pensjonsrettigheter mellom offentlige tjenstepensjonsordninger. Dette er Overføringsavtalen. Dersom du har vært medlem av flere pensjonsordninger som har tilsluttet denne overføringsavtalen, medfører denne avtalen at du vil få pensjonen beregnet som om du hele tiden hadde vært medlem i en og samme ordning. Du får beregnet hele pensjonen etter det pensjonsgrunnlaget du har i den siste ordningen.

Gi oss beskjed

Hvis du har vært medlem i en offentlig pensjonsordning tidligere, må du gi Storebrand beskjed om det når du skal pensjoneres. Storebrand innhenter nøyaktige opplysninger om pensjonsrettigheter fra tidligere pensjonsordninger.

Det er den pensjonsordningen du sist var medlem av som står for utbetaling av tjenstepensjonen din, både den du har opptjent hos nåværende arbeidsgiver og den du har opptjent i andre pensjonsordninger.



5. Hvordan søker jeg om pensjon?

For å sikre at du er ivaretatt ved pensjonering har vi nedenfor beskrevet hvordan du og din arbeidsgiver skal forholde dere.

Alderspensjon

Du trenger ikke søke om å få utbetalt alderspensjon. Storebrand tar kontakt med din arbeidsgiver ca to måneder før du når pensjonsalderen/ aldersgrensen. Arbeidsgiveren sender melding tilbake med de nødvendige opplysninger.

Pensjonene utbetales den 20. i hver måned. Pengene overføres direkte til bankkonto.

Avtalefestet pensjon (AFP)

Du må søke om å få utbetalt AFP. Når du er blitt enig med din arbeidsgiver at du kan gå av med AFP, må det fylles ut et skjema som arbeidsgiver sender til Storebrand. Skjema må sendes ca 2 måneder før du skal ha utbetalt AFP.

Uførepensjon

Du har normalt rett til full lønn i ett år ved sykmelding. Arbeidsgiver sender melding om uføreheten til Storebrand ca 2 måneder før året med sykelønn er omme. Deretter vil du motta informasjon fra Storebrand om videre saksgang.

Når du som uførepensjonist når aldersgrensen for den stilling du er pensjonert fra, går pensjonen automatisk over fra uføre- til alderspensjon.

Ektefelle- og barnepensjon

Vi vil vanligvis få melding fra arbeidsgiver når en ansatt er død. Vi innhenter de nødvendige opplysningene fra eventuelt etterlatte og NAV. Etterlatte vil så få melding om pensjonsberegningen.

Når en pensjonist dør, får vi melding fra NAV og/eller de etterlatte. Vi innhenter også her de nødvendige opplysningene.

Oppsatt pensjon

Hvis du slutter og har en opptjent pensjonsrett, må du selv (eller dine etterlatte) søke om å få utbetalt uføre- eller ektefellepensjon. Alderspensjonen får du automatisk.



6. Hvor mye skatt skal betales av pensjonen?

Pensjonen regnes som skattepliktig inntekt. Det skal trekkes forskuddsskatt i årets 11 første måneder, mens det i desember ikke trekkes skatt.

Skattekort

Ved overgang til pensjon bør du få nytt skattekort fra ligningskontoret og sende det til Storebrand. Inntil du gjør det, trekkes skatt med 30 prosent. Senere innhenter Storebrand opplysninger om skattetrekket direkte fra ligningsmyndighetene.

Særfradrag

Pensjonister betaler trygdeavgift etter en lavere sats (3 prosent) enn yrkesaktive (7,8 prosent). Hvis du er uførepensjonist, får du særfradrag på grunn av nedsatt ervervssevne. Har du alderspensjon fra folketrygden, får du særfradrag for alder.

Annen informasjon om skatt

Se rettledningen til selvangivelsen for nærmere opplysninger, eller ta kontakt med ligningskontoret i kommunen din. Ligningsfunksjonærene vil kunne gi deg råd og veiledning i forbindelse med skatten og hjelpe deg med utfylling av selvangivelsen.

Storebrand sender en årsoppgave over utbetalt pensjon og trukket skatt til ligningsmyndighetene. Du får kopi av årsoppgaven.



7. Kan jeg ha inntekt i tillegg til pensjonen?

Det er ulike bestemmelser for hvor stor inntekten kan være dersom du mottar pensjon.

Avtalefestet pensjon (AFP)

Dersom du mottar AFP (100 prosent) beregnet etter folketrygdens regler kan du tjene inntil 15 000 kroner pr år uten endring av utbetalt ytelse. Har du inntekt over 15 000 kroner pr år, blir pensjonen redusert etter bestemte regler, og hele inntekten legges til grunn for reduksjonen.

Mottar du AFP etter pensjonsordningens regler, gjelder det samme som for alderspensjonen, se nedenfor.

Alderspensjon før fylte 70 år

Når du mottar alderspensjon kan du jobbe i offentlig sektor inntil 168 timer i kvartalet (14 timer i uken) uten at pensjonen blir redusert. Dersom du jobber mer enn 168 timer i kvartalet skal du være medlem i pensjonsordningen, og pensjonen skal reduseres i forhold til stillingsstørrelsen.

Fra 67 år vil du ha krav på alderspensjon fra folketrygden. Folketrygden har andre regler enn pensjonsordningens når det gjelder inntekt ved siden av pensjonen. Det er ingen reduksjon av pensjon på grunn av inntekt før fylte 69 år. Mellom 69 og 70 år kan du tjene 2 ganger folketrygdens grunnbeløp uten at folketrygden reduserer. Det er viktig å huske på at selv om ikke folketrygden reduserer sin pensjon, kan pensjonen fra pensjonsordningen bli redusert.

Inntekt fra privat sektor

Dersom du som alderspensjonist før fylte 70 år tar lønnet arbeid i privat virksomhet, vil det ikke bli foretatt en reduksjon av pensjonen fra pensjonsordningen.

Hvis du går av med alderspensjon på grunn av særaldersgrense og får utbetalt en brutto ytelse som ikke er samordnet med folketrygden, kan du tjene ubegrenset i privat sektor uten at det påvirker pensjonen.

Alderspensjon etter fylte 70 år

Alderspensjonister over 70 år kan ha ubegrenset arbeidsinntekt uten at alderspensjonen fra pensjonsordningen eller folketrygden blir redusert.

Uførepensjon

Ved innvilgelse av uførepensjon vil det alltid bli tatt hensyn til den inntekten du har eller vil komme til å ha som ufør. Graden av uførepensjon vil bli justert i forhold til inntekten til enhver tid. Ved vurdering av uføregraden vil vanligvis graden i folketrygden bli lagt til grunn. Reglene i folketrygden sier at når det er gått ett år siden uførepensjonen ble innvilget eller endret, kan du ha en årlig pensjonsgivende inntekt på inntil 1G, uten at uføregraden endres. Merk at reglene for uførepensjon og inntekt er forskjellige i pensjonsordningen og folketrygden.

Ektefellepensjon

De som mottar ektefellepensjon etter hovedregelen, dvs. 9 prosent av pensjonsgrunnlaget, får ingen reduksjon i pensjon fra pensjonsordningen som følge av egen inntekt. Ektefellepensjon fra folketrygden vil imidlertid bli redusert hvis gjenlevende ektefelle har, eller forventes å få, egen inntekt som overstiger 50 prosent av grunnbeløpet (G).

Er gjenlevende ektefelle født før 1.7.1950 og avdøde ble medlem i pensjonsordningen første gang før 1.7.2000 skal ektefellepensjonen beregnes som en bruttopensjon. Denne skal reduseres i samme forhold som folketrygdpensjonen hvis gjenlevende ektefelle har egen inntekt.

Har du spørsmål om pensjon - ta kontakt med oss på telefon

22 48 97 00 om medlemskap
22 48 95 00 om pensjonsutbetaling



Storebrand

Professor Kohts vei 9, Postboks 500, N-1327 Lysaker, Telefon 08880, www.storebrand.no

